

מערך החינוך
רוח · מעשה · נצחון

חיל החינוך והנוער

נושא מודגש בפעולה החינוכית
לשנה"ע 2021

'80 שנה להקמת הפלמ"ח'

מסרי ההסברה

נובמבר 2010
כסלו ה'תשפ"א

מערך החינוך
רוח · מעשה · נצחון

80 שנה להקמת הפלמ"ח מסרי הסברה

רציונל

הפלמ"ח (פלוגות המחץ), הכוח המגויס של ה"הגנה" והיישוב היהודי בארץ ישראל היווה את התשתית להקמתו של צבא סדיר. הפלמ"ח היה שותף במימוש שאיפת העם לעצמאות למן הקמתו בל"ג בעומר ה'תש"א ה-15 במאי 1941, והיה סמל של שליחות וחלוציות לדורות של מפקדים ולוחמים ישראלים. רוח הפלמ"ח ודמותם של מפקדיו ולוחמיו היו למעצבי התפיסה הערכית, המקצועית והתרבותית של הצבא הישראלי.

80 שנה להקמת הפלמ"ח

מסרי הסברה

1. "מסביב יהום הסער, אך ראשינו לא ישח"- רוח לחימה, מסירות נפש ודבקות במשימה וחתירה לניצחון הפלמ"ח פעל מתוך צדקת דרך עמוקה במהלך המכונן להקמת המדינה. פעולתו חייבה דבקות במשימה ומסירות במאבק למען עצמאות העם בארצו. דמותם של מפקדי הפלמ"ח, הווי הפלמ"ח ומורשת הקרב היו למופת של דבקות במשימה וחתירה לניצחון עד כדי חירוף נפש.

80 שנה להקמת הפלמ"ח

מסרי הסברה

2. "ראשונים תמיד אנחנו, לאור היום ובמחשך לפקודה תמיד אנחנו, תמיד אנו, אנו הפלמ"ח"

שליחות וחלוציות למען העם והאומה

הפלמ"ח ביקש להיות מגשימה של החלוציות והרעיון הציוני במאבק להקמת מדינה. השליחות שפיעמה במצטרפים לשורותיו מתבטאת בנוסח השבועה לפלמ"ח: "בנשק זה המופקד בידיי על ידי ארגון ה"הגנה" בארץ ישראל, אלחם באויבי עמי, בעד מולדתי, בלי כניעה, בלי רתיעה ובמסירות נפש". הפלמ"חניק היה להגשמת דמותו של הצבר הישראלי הנדרש להיות מוכן ונכון למשימת בניין האומה והמדינה.

3. "הטוראים יסוגו- המפקדים יחפו על הנסיגה!"- דמות המפקד, הדוגמא אישית וקריאת ה"אחרי!"

דמותו של המפקד בצבא ההגנה לישראל עוצבה במידה רבה גם מתוך מסורת הלחימה ומורשת הקרב של הפלמ"ח. המפקד בפלמ"ח חתר להיות מוביל, מעצב ומשפיע על המערכה ללא תלות בדרגתו ותפקידו. קריאת ה"אחרי!" מגלמת את רוח הפלמ"ח שביקשה להיות למופת. גישה זאת הביאה לצמיחת דמותו של המפקד כמנהיג המהדהד את דמותם של מנהיגיו של עם ישראל לאורך כל הדורות ומגשים את קריאתו של גדעון השופט "ממני תראו וכן תעשו". הפלמ"ח ביקש לייצר ליצור דגם של מפקד עצמאי במחשבתו המוביל, מדריך ומניע את אנשיו מתוך מתוקף היותו אישיות לדוגמא ולמופת המעורר את הזדהותם ואמונם של פקודיו.

4. "הרעות נשאנוך בלי מילים" הרעות והלכידות

הפלמ"ח טיפח את הרעות כמרכיב יסודי בחיי היחידה וביכולתה להגשים את יעודה. "רעות לוחמים היא ודאי פסגת הרעות. בלעדיה אי אפשר להגשים מאומה [...] כדי לבנות יחד משהו, להגשים רעיון משותף כלשהו, נחוץ שכל אחד מהבונים יהיה אדריכל, יכניס את גוונו שלו לבניין אך יותר מאידך על מה שיש לוותר למען - ההרמוניה השלמה של הבנייה." במילים אלו ביטא יצחק שדה את משמעותה העמוקה של הרעות כתשתית להגשמת הרעיון הציוני והמאבק לעצמאות. "רעות", טען שדה, "יש לטפח, לרעות יש לחנק". הפלמ"ח שהתרחק מסגנון היררכי השואב את סמכותו מסמלים וסממנים חיצוניים, ביקש להדגיש את תפקידו של המפקד בטיפול היחס לאדם ולכידותה של היחידה, כמרכיבים מרכזיים בעוצמתו. הפלמ"ח ביקש לשבור את המחיצות ולטפח עוצמה הנובעת מתוך האחדות והאחוה בין המשרתים בשורותיו.

5. "שביל לפרא בין הרים"- אהבת המולדת והיכרות עם הנוף הארץ-ישראלי במסע וסיור

"אחד הדברים שיצחק שדה לימד אותנו וחינך אותנו, זה למסעות- ללכת בארץ. בני מרשק אמר פעם שבכל צבא בעולם תפקידו של הסייר לגלות את האויב, בפלמ"ח תפקידו לגלות את המולדת". לוחמי ולוחמות הפלמ"ח היו יצירה ארץ-ישראלית שצמחה מתוך דמותו של היהודי החדש- הצבר. ההיכרות עם נופיה ושביליה של הארץ היו עד מהרה לסימן ההיכר של הפלמ"חניקים ומסעותיהם ברחביה של הארץ היו לשם דבר שביטא את אהבת המולדת והקשר העמוק אליה.

6. "לכן יהיה נשקנו טהור" - מוסר לחימה וטהור הנשק

"איש מאיתנו אינו שש לקראת הקרב הזה. במשך כל השנים הגשמנו את הצו הציוני, במיטב יכולתנו, בדרכי שלום אך נגשים אותו גם עם נשק ביד." במילים אלה ביטא יצחק שדה את תפיסתו הערכית של הפלמ"ח ו"ההגנה" שינקה ממסורת העם את ההכרה בצו "חביב אדם שנברא בצלם", "בקש שלום ורדפהו" ו"לא תרצח". לצד ההכרה בערכים אלו פעל הפלמ"ח מתוך מחויבות מוחלטת במלחמה למען עצמאות העם בארץ-ישראל שכרוכה בנטילת חיי האויב.

"טהור הנשק" הוא מושג ישראלי שצמח מקריאתו של ברל כצנלסון ממנהיגי והוגי היישוב היהודי, במהלך מאורעות תרצ"ט: "יהי נשקנו טהור. אנו לומדים נשק, אנו נושאים נשק, אנו מתייצבים בפני הקמים עלינו. אך איננו רוצים שנשקנו יוכם בדם נקיים." תפיסה זאת ראתה בשימוש בכוח, כורח המציאות הארץ-ישראלית התובעת אחיזה איתנה בנשק במאבק הצודק להקמת המדינה ועיצבה את טהור הנשק ומוסר הלחימה כערכים מרכזיים בתפיסתו של צבא ההגנה לישראל.

7. מסביב למדורה – שיח ערכי על משמעות הדרך והמשימה

"המדורה אינה אלא סמל. היא דולקת בכל מקום שנפגשים בו חברים לשיחה, לבירור נושא הנוגע ללבם והם נדלקים זה מזה, והמחשבה המשותפת שבה ומאחדת אותם לחבורה, למשפחה, ליחידה". (יצחק שדה) הפלמ"ח טיפח את השיח הערכי והקשר בין מפקדים לפקודים כערך מרכזי בעשייתו ודמותו. השיח הערכי הובל על ידי המפקדים וקציני התרבות בלילות של שיחה מסביב למדורה, הרצאות והכשרות תוך העלאת מחשבותיהם ותפיסתם על הכתב לצד מופעי תרבות ושירה. טיפוח צדקת הדרך ומשמעותה למשימה טופחה והועברה באמצעות שיח מלא להט של

